

L-Eżamijiet Annwali għall-Iskejjel Sekondarji 2022

ID-DISA' SENA IL-ĠEOGRAFIJA (ĠENERALI)

L-Isem: _____

Il-Klassi: _____

- 1. Ikteb ismek u l-klassi fuq kull karta.**
- 2. Wieġeb il-mistoqsijiet kollha fuq il-karta tal-eżami.**
- 3. Għandek madwar 40 minuta biex twieġeb din il-karta.**
- 4. Din il-karta fiha 100 marka.**

1. Il-ħamrija hija riżorsa naturali importanti għall-bniedem. Aghżel ir-risposta t-tajba billi timmarka ✓ fil-kaxxa t-tajba.

a. It-tliet tipi ta' ħamrija li nsibu fil-Gżejjer Maltin huma

l-qawwi ta' fuq, l-irħam u s-sedimentarju.	
tal-bajjad, it-tafla u l-faħam.	
tal-bajjad, tal-ħamri, il-ħamrija kannella.	

b. Il-ħamrija tvarja fil-kompożizzjoni, fil-fond, fil-kulur u

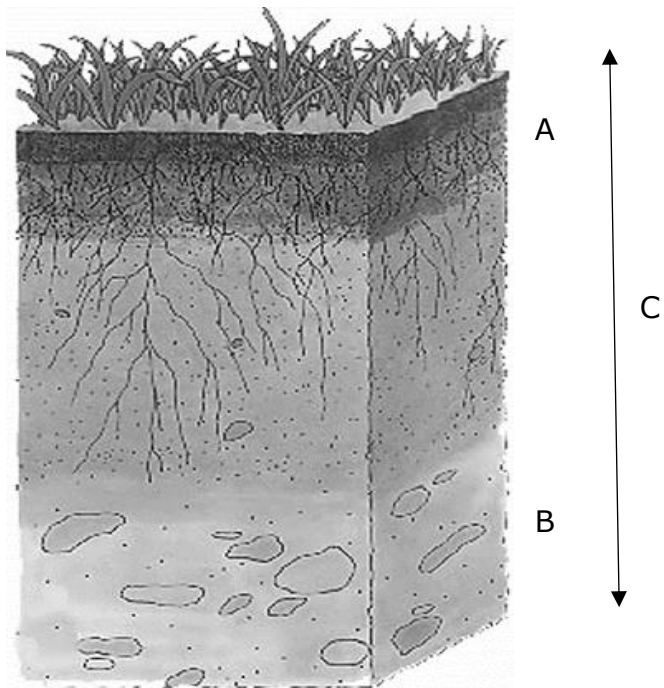
fid-daqs.	
fil-kontenut organiku.	
fil-ħġieġ.	

c. Fil-Gżejjer Maltin nsibu

saff irqiq ta' ħamrija.	
saff fond ta' ħamrija.	
saffi ndaqs ta' ħamrija.	

(6)

2. Hares sew lejn disinn 1 u wieġeb il-mistoqsijiet.

Disinn 1

a. X'qed juri disinn 1?

(3)

b. Poġġi l-ittri ta' disinn 1 (A, B jew C) fil-post it-tajjeb fit-tabella t'hawn taht biex turi x'qed juru.

Karatteristiċi tal-ħamrija	Ittra
Is-sodda tal-blat	
Saff b'kontenut organiku għoli	
Il-fond tal-ħamrija	

(6)

c. Imla l-vojt billi tuża l-kliem fit-tabella t'hawn taħt. Xi ftit kliem huwa żejjed.

nutrijenti	widien	ilma	blat
organizmi	humus	skart	organiku

Il-ħamrija hija magħmula minn frak ta' _____ u minerali. Fiha wkoll taħlita ta' materjal _____ li jifforma mill-ħxejjex u l-għeruq tal-pjanti. Hemm ukoll _____ ħajjin, ammont ta' _____ u xi gassijiet. Il-minerali jew _____ jintużaw mill-pjanti biex jikbru u jipproduċu l-fjuri u l-frott. Dawn il-pjanti u l-ħlejjaq, meta jmutu jitkissru u jiħassru f'sustanza li nsejħulha _____.

(12)

d. Agħti raġuni **waħda** għaliex il-ħamrija hija riżorsa naturali importanti.

(3)

e. Waħda mit-tipi ta' ħamrija li nsibu fil-Gżejjer Maltin hija tal-bajjad. Immarka billi tuża ✓ ħdejn **sitt** karatteristiċi ta' din il-ħamrija.

Magħmula mis-saff artab tat-tafal.	
Magħmula minn blat metamorfiku.	
Magħmula mis-saffi kollha tal-blat tal-Gżejjer Maltin.	
Fiha kwantitajiet kbar ta' karbonat tal-kalċju.	
Għandha kontenut organiku baxx.	
Għandha kulur skur.	
Għandha kulur ċar.	
Fis-sajf, il-ħamrija tal-bajjad, tibqa' xi ftit niedja.	
Tal-bajjad hija magħrufa wkoll bħala Xerorendzina.	
Meta tagħmel ħafna xita, din il-ħamrija tinfaqa' bl-ilma.	

(6)

3. Aqra dan l-artiklu dwar il-biedja organika f'Malta u wara wieġeb il-mistoqsijiet.

Il-biedja organika fil-Gżejjer Maltin qed iżżid fil-popolarità f'dawn l-aħħar snin. Minkejja dan, din it-tip ta' biedja għadha ftit lura skont il-Moviment tal-Biedja Organika f'Malta. Dan huwa moviment li twaqqaf fl-1999 biex iħajjar lill-bdiewa jipprattikaw il-biedja organika fil-gżejjer tagħna.

(*Maltese Farming, 2019*)

a. Xi tfisser biedja organika?

(3)

b. Aqta' sing taht il-karatteristiċi t-tajba tal-biedja organika.

- i. Id-demel (artifiċjali, naturali, imħallat) jintuża biex tiżdied il-fertilità tal-ħamrija.
- ii. Il-prezzijiet tal-prodotti organiċi huma (irħas, l-istess, ogħla) mill-prodotti konvenzjonali.
- iii. Fil-biedja organika insetti li jagħmlu ħsara lill-prodotti jiġu kkontrollati permezz ta' (kontroll bijoloġiku, kimika artifiċjali, fertilizzant).
- iv. Il-prodotti mill-biedja organika huma (tajbin, ħżiena, aġar) għas-saħħa tal-bniedem.
- v. Il-prodotti organiċi kollha jridu jkunu (impurtati, esportati, iċċertifikati).
- vi. Il-biedja organika tibża' għall-(bini, blat, ambjent).

(12)

c. Spjega metodu **wieħed** kif il-bidwi li jipprattika l-biedja organika jista' jeqred lill-insetti li jagħmlu ħsara lill-prodotti tiegħu.

(3)

- d. Spjega **zewġ** problemi li bidwi li jrid jaqleb għall-biedja organika jrid iħabbat wiċċu magħhom.

(6)

- e. Spjega problema **waħda** li konsumatur li jixtieq jixtri prodotti organiċi jista' jkollu.

(3)

4. Wieġeb dawn il-mistoqsijiet dwar il-ħażniet tal-ilma fil-blat.

- a. Spjega **zewġ** modi kif qed tonqos il-kwantità tal-ilma maħzun fil-blat.

(6)

b. Spjega **tliet** modi kif l-ilma maħżun fil-blat jista' jitniġġes.

(9)

c. X'inhu impjant tat-tisfija tad-drenaġġ?

(3)

d. Semmi **zewġ** modi kif jista' jintuża l-ilma li joħroġ mill-impjant tat-tisfija tad-drenaġġ.

(4)

5a. Fil-Gżejjer Maltin insibu numru ta' mogħdijiet tal-ilma ħelu. Semmi mogħdija tal-ilma ħelu **wahda** li tinsab f'Malta **jew** f'Għawdex.

(3)

b. Agħzel **tliet** attivitajiet tal-bniedem mit-tabella t'hawn taħt u spjega kif dawn jistgħu jheddu l-ekosistema tal-widien.

Introduzzjoni ta' speċi aljeni	Proġetti ta' tindif
Bini ta' djar u postijiet ta' divertiment	Tniġġis minn hsejjes tal-viżitaturi

Attività 1: _____

Spjega:

Attività 2: _____

Spjega:

Attività 3: _____

Spjega:

(12)